

Серховець Валерій Миколайович
студент гр. ФФмз-21, ФФО, ЗУНУ, м. Тернопіль
Науковий керівник: к.е.н. Квасниця О. В.

РОЗВИТОК БЮДЖЕТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Ефективність формування, використання та управління фінансами держави залежить від чимало чинників. Однак в період настання нових загроз питання результативності та ефективності управління фінансовими ресурсами держави постає особливо гостро. В 2022 році Україна зустрілась з викликами, котрі надзвичайно важко було прогнозувати, а ще важче – мінімізувати їх наслідки. Війна, яка відбувається в країні через вторгнення РФ, істотно вплинула на всі гілки державної влади та на ті державотворчі процеси, котрі відбуваються. Однак якщо попри всі умови, в яких опинилась економіка України, ми не маємо змоги передбачувати впливати на результат та наслідки військових дій агресора, то управління державними фінансами навіть в таких складних умовах лишається повністю нашою прерогативою. Звісно, ті зміни, які викликала повномасштабна війна, зовсім не скоро будуть нівельовані довоєнними темпами розвитку України як держави. Допомога іноземних партнерів, перехід економіки в «військовий» або наближений до нього режим, мобілізація та надзвичайно великий обсяг втрат людей, ресурсів і можливостей радикально змінив представлення про державне управління, бюджетну політику та фінансову систему взагалі.

Всі ці виклики змінюють сам принцип управління бюджетом. В довоєнні часи одним з основних інструментів контролю ефективності формування бюджету, а також політики контролю бюджетних ризиків було нормативне порівняння та аналіз показників виконання бюджету в часовій, галузевій чи іншій площині. Але в теперішній час таких підхід, хоч і має економічне та фінансове підґрунтя, проте не може вважатись максимально ефективним та достеменно точним. Переважна більшість загроз, що спричинила війна, мають надзвичайно різні по своєму впливу на фінансову систему властивості. Прогнозування економічного ефекту від тих чи інших загроз викликає певні труднощі, оскільки передусім не може спиратись на теоретичну базу серед інших країн. Війна, що відбувається в Україні в наш час є явищем унікальним, як по територіальній ознаці, так і по масштабам сторін, котрі так чи інакше мають до неї відношення. Дана ситуація не має жодних приблизно подібних до неї прикладів, котрі були б релевантні ситуації в Україні – ні територіально, ні в часовому проміжку ні кількістю ресурсів, що були залучені, а також в поєднанні цих факторів.

Зміни та тенденції в бюджетній політиці будуть продиктовані, передусім, тривалістю військових дій, рівнем ураження інфраструктури та іншими, пов'язаними з цим явищами. Серед тих сфер, які в першу чергу зазнали скорочення видатків на їх підтримку – це соціальний захист, культура та мистецтво, а також дослідження та наука. Негативні наслідки такої політики мають довготривалий ефект, подолання якого вимагатиме значно більших

інвестицій та витрат ніж ті кошти, котрі держава змогла акумулювати, скоротивши фінансування цих галузей. Надлишкове скорочення видатків бюджету вірогідно може привести до істотного зменшення темпів післявоєнного відновлення.

Виклики, пов'язані із війною, потребують негайного перегляду підходів до управління державними і місцевими фінансами з метою максимально більш ефективного управління ними та контролю за можливими ризиками. При цьому необхідно виправити ті помилки, котрі мають вагомий вплив на ефективність використання бюджетних коштів вже сьогодні – податкові пільги, внутрішні грантові програми, тощо.

В умовах воєнного стану першочерговими завданнями місцевих органів влади стали різноманітні аспекти сприяння обороноздатності країни, формування територіальної оборони громад, забезпечення життєздатності населення та функціонування критичної інфраструктури. Таким чином, виникли нові цілі бюджетної політики, а також і особливості проходження бюджетного процесу на місцевому рівні. Надзвичайної ваги набуло забезпечення оперативного, стабільного та сталого виконання місцевих бюджетів.

Підводячи підсумок, зазначимо, що війна, а також негативні наслідки дій агресора, спричинені цим колосальні матеріальні, фінансові, природні, людські втрати вимагають проведення державою і органами місцевої влади особливої бюджетної політики, спрямованої на мобілізацію бюджетних ресурсів для цілей оборони, відновлення господарства, соціальної підтримки населення.